

сильної демократичної держави. Інститут права власності залишається одним із найдавніших і найстабільніших у правовій системі, а рівень його дотримання й захисту є індикатором зрілості правової держави.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Костяшкін І.О., Луцьок О.В. Правове забезпечення сталого розвитку як умова раціонального використання земель. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2021 Вип. 67. С. 144-150
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 10.04.2025).
3. Мироненко І. В. Зміст та межі здійснення права приватної власності на землю в Україні: монографія. *Івано-Франківськ: Супрун В. П.*, 2012. 190 с.

УДК 340

**Кравчук М. В.**

*к.ю.н., доцент, доктор права УВУ, професор  
кафедри теорії права та конституціоналізму,  
академік Академії політико-правових наук,  
Почесний професор університету, Заслужений  
юрист України, Західноукраїнський національний  
університет*

#### **Патріарх Йосип Сліпий – великий державник, світоч української науки**

*Постановка проблеми.* Висвітлення біографістики видатних осіб до яких відноситься патріарх Йосип Сліпий має велике наукове й виховне значення. Адже жанр біографістики, біографіки дає можливість дослідити особливості життєвого шляху особи, її походження, родинних та суспільних зв'язків, впливів соціально-культурного середовища на формування особистості, її психологічного статусу, громадсько-політичних позицій, ідейних, релігійних та інших переконань і покликані дати якомога більш об'єктивне, точне і всебічне знання про конкретну людину» [4],

Підтвердженням вагомості поставленої теми слугують такі факти, що Йосип Сліпий не відрікся від своєї церкви від своїх народу і держави. Він був главою УГКЦ. Хоча радянська влада пропонувала метрополію у Київському патріархаті і сприяння у здійсненні релігійної діяльності після зречення від служіння Українській греко-католицькій церкві. Він демонстрував нескореність, незламність і вірність своєму народу, своїй пастві. Та після звільнення від покарань радянської влади, Й. Сліпий в зрілому віці на відміну від їх очікувань, що він немичний, змордований катівнями, старшого віку чоловік (70 р.) не зможе завдати шкоди радянській системі «він, однак за 20 плідних років життя після звільнення, здійснив ще багато для єдності й духовності українства, розвитку української науки та освіти у вільному світі» [5].

*Стан розробки.* Висвітлення цієї теми знайшло у наукових працях таких вчених: Н. Боженко, В. Бірчака, С. Ковадьчука, Р. Колядюка, В. Сергійчука, Г. Терещук та ін.

*Викладення основного матеріалу.* Аналіз зібраних джерел підтвердив, що патріарх Йосип Сліпий ще всередині ХХ ст. розпочав супротив і боротьбу з людиноненависницьким, терористичним режимом, основу якого складала росія і яка нині веде загарбницьку, терористичну війну. За твердженням УКУ: «Патріарх Йосиф Сліпий є знаковою та символічною постаттю ХХ століття. І не лише для українців, адже він, такий вийшов переможцем у протистоянні з радянським тоталітарним режимом, який намагався знищити і його Церкву, і його народ, і його самого»[8].

На презентації 2-х томного видання про Йосипа Сліпого проф. В. Сергійчуком було проголошено, що дане видання появилось на світ завдаючи наявності в секретних матеріалах КДБ великої кількості документів про діяльність Й. Сліпого. Працюючи більш як 20 років в архівах, я жодного разу не знаходив такої великої маси документів про діяльність особи. Тому це й наштовхнуло мене на думку, що Й. Сліпий був не тільки не ординарним релігійним провідником, але й «великим державним мужем» і я рішив зібрати матеріали в певну збірку й опублікувати їх. Зібрані матеріали вмістилися у 2-х томах презентувався в Києві та різних країнах Європи (Канаді, Естонії, Німеччині, Італії) [1].

Саме ці документи підтвердили, що Й. Сліпий був могутньою постаттю, великим українським державником загальнонаціонального масштабу.

Далі дослідник на основі архівних документів робить висновок: «Такої людини як Й. Сліпий не вистачає у нашому політикумі. Бо якби така людина сьогодні була посеред нас, яка готова йти до кінця, померти за Україну, не зрадити її, Церкву, то в нас була б інша ситуація. Нескорений, незламний. Він справді був таким» [1].

Постать Й. Сліпого – живий приклад українця для наслідування. 30 червня 1941 року Й. Сліпий підтримав АКТ відновлення Української держави [2].

Йосипа Сліпого як науковця характеризують ряд фактів з його життя. Так, навчаючись у Львівській духовній семінарії у 1911 р. під час зустрічі з Андреем Шептицьким, молодий юнак спитав поради: «чи бажання розпочати університетські студії можуть бути перешкодою до священства? Глава УГКЦ розвіяв сумнів Й. Сліпого: «Можна дуже добре користуватися наукою і навчанням у час служби Богові і це зовсім не є в контрасті з тайною священства» [2].

Тож бо, Й. Сліпий успішно поєднував священство з наукою. У розмові з митрополитом молодий семінарист зізнався, що він не вирішив, ким хоче стати професором чи священником?. На що А. Шептицький відповів, що зробить усе аби Йосип став і священником і професором. Йосипу Сліпому під час навчання у семінарії бракувало наукової атмосфери. Тому митрополит відправив його в Інсбрук, це місто, де був і зараз є, один з найкращих богословських факультетів, під управою єзуїтів. У 1917 році після повернення до Львова Андрей Шептицький в Уневі висвячує Й. Сліпого на священника. У 1918 р. Й. Сліпий продовжує навчання Інсбруку, захищає докторат, а через рік завершує габілітаційну працю і здобуває вищий науковий ступінь, який дає йому можливість стати професором університету [3].

За словами дослідників: «30-літній професор Йосиф Сліпий влітку 1922 р. повернувся до Львівської духовної семінарії викладачем догматичного

богослов'я. У 1925 р. став ректором семінарії, а у 1928р. – першим ректором Львівської Богословської Академії (нині–Український католицький університет) аж до свого ув'язнення (1944 р.)» [7, с.47]. За твердженням Н. Павлишин: «За наукові досягнення після звільнення кардинал Сліпий був почесним членом НТШ з 1964 року, членом Тіберійської Академії в Римі – з 1965 року, почесним доктором УВУ – з 1969 року та трьох американських і одного канадського університетів» [2].

За твердженням Г.Терещук: «Владика не зрікся своєї церкви і своїх вірних, не погодився на жодну з високих посад, які йому пропонувала радянська влада. Відтак розпочався його шлях в'язня у таборах, тюрмах, який тривав 18 років» [10]. За відмову від переходу до РПЦ був арештований у квітні 1945 р. і засуджений з пред'явленим обвинувачення «шпiон Ватикана, враг советського народу, як церковний iєрарх жив за кошти народу». Перший вирок був у 1946 р. на 8 років таборів, другий після відбуття покарання у 1953 р. на 8 років, третій вирок 1959 на сім років ув'язнення, а четвертий – заочна ухвала Судової колегії Верховного Суду УРСР від 27 вересня 1962 року (про його визнання особливо небезпечним рецидивістом) [6, с.21].

За твердження Й. Сліпого 18 років тюремного ув'язнення – це втрачені роки життя, Це роки принижень, тортур, каторги, поневірянь, однак, які не зломали його волю, дух.

У 1963 р. після звільнення митрополита лідером СРСР М. Хрущовим за ініціативи Папи Римського Іоанна XXIII, Президента США Дж.Кеннеді та інших відомих політичних і громадських діячів країн світу і вислання за межі СРСР він прибув до Риму та оселився у Ватикані. «За кордоном Йосип Сліпий розгорув активну діяльність, спрямовану на визнання в світі і створення Патріархату Української Греко-Католицької церкви, на пожвавлення релігійного, громадського життя української діаспори. Завдяки подвижницькій роботі Йосипа Сліпого, у Римі побудовано Собор св. Софії, придбано і відновлено парафіяльний храм Жировицької Матері Божої, засновано Український Католицький Університет св. Климента, монастир о. Студитів у Кастель-Гондольфо біля Рима, налагоджена видавнича робота» [9]. Всі зароблені ним кошти він вкладає в розвиток науки й освіти. Зокрема, ним, на власні кошти був придбаний будинок для Українського Вільного університету у Мюнхені (Німеччина).

За словами авторів інформаційного повідомлення: «Патріарху Й. Сліпому не довелось жити і працювати в незалежній самостійній Українській державі. Але весь свій трудовий шлях він присвятив боротьбі за неї. І в тому, що вона відбулася, немала його заслуга». У підтвердження цього вони акцентують увагу на словах блаженного Папи Івана Павла II, «він простелив свободу сучасній Україні» [9].

За твердженням Н. Боженко: «Він був голосом вільної України і говорив на весь світ про право України на самостійну соборну державу. Вперше заговорив українською мовою в обороні церкви «в катакомбах». Сорок літ він ніс на своїх плечах тяжкий хрест керівництва переслідуваної Української Греко-Католицької церкви», духовної святині українства [7, с.49].

На підставі вище вказаного слід зробити висновки, що патріарх Йосип Сліпий є муж державної ваги, який слугує прикладом служіння народові, незламності, вірності своїм переконанням, глибокого патріотизму. Він є

духовним авторитетом української нації. Завдячуючи його харизмі, працездатності, високим організаторським вмінням, прагненням робити добро викликали повагу навіть у ворогів. Такі характерні риси важливі у воєнний час, що є актуальним для України сьогодні. Тому цілком доречним буде оформлення на юридичному факультеті Західноукраїнського університету іменний клас присвячений Божому служінню митрополита Йосифа Сліпого.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. У Києві презентували двотомне видання про Патріарха УГКЦ Йосипа (Сліпого) 17 грудня 2012 о 10:22 . URL. <https://ridna.ua/2012/12/u-kyjevi-prezentuvaly-dvotomne-vydannya-pro-patriarha-uhkts-josypa-slipoho/> (дата звернення 10 травня 2023 р.).
2. Павлишин Н. Цікаві факти із життя патріарха Йосифа Сліпого. URL. <https://dyvensvit.org/top/1020112/> (дата звернення 10 травня 2023 р.).
3. «Не цілуйте рук, а краще виконуйте свою роботу». Сім історій про Йосифа Сліпого / 17 лютого 2022 Секретар патріарха отець Іван Дацько розповідає про його стосунки з А. Шептицьким, характер і харизму, а також чому зараз Йосиф Сліпий допомагав би пораненим військовим. URL. [https://tvoemisto.tv/news/ne\\_tsiluyte\\_ruk\\_a\\_krashche\\_vykonuyte\\_svoyu\\_robotu\\_sim\\_istoriy\\_pro\\_yosyfa\\_slipogo\\_84008.html](https://tvoemisto.tv/news/ne_tsiluyte_ruk_a_krashche_vykonuyte_svoyu_robotu_sim_istoriy_pro_yosyfa_slipogo_84008.html) (дата звернення 21 березня 2023 р.).
4. Попик В. І. Біографістика. URL. <http://biography.nbuv.gov.ua/index.php/biografistika-j-in/biografika/59-biografistika> (дата звернення 21 березня 2023 р.).
5. Колядюк Роман. Роль Й. Сліпого у вирішенні карибського кризису. URL. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3406225-rol-josipa-slipogo-u-virisenni-karibskoi-krizi-potribno-vivcati-u-skoli.html> (дата звернення 10 травня 2023 р.).
6. Ковальчук С. Тернистий шлях поневірян митрополита Йосифа Сліпого. *Патріарх Йосиф Сліпий – будівничий української церкви, духовний провідник нації (до 130-річчя від дня народження Патріарха Української греко-католицької церкви Йосифа Сліпого): зб. матеріали наук.-краєзн. чит. м.Тернопіль. 16 лютого 2022 р. Тернопіль, 2022. С.18-23.*
7. Боженко Н. Страдник за віру і духовний провідник нації (за матеріалами фотодокументальної виставки до 130-річчя від дня народження Йосифа Сліпого). *Патріарх Йосиф Сліпий – будівничий української церкви, духовний провідник нації (до 130-річчя від дня народження Патріарха Української греко-католицької церкви Йосифа Сліпого): зб. матеріали наук.-краєзн. чит. м.Тернопіль. 16 лютого 2022 р. Тернопіль, 2022. С.46-49.* URL. <https://tokm.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/naukovo-krayeznavchi-chytannya-patriarh-josyf-slipuj-budivnychyj-ugkcz-2.pdf> (дата звернення 10 травня 2023 р.).
8. Що про вас одного дня скаже історія? – до 130-річчя Патріарха Йосифа Сліпого. URL. <https://ucu.edu.ua/news/shho-pro-vas-odnogo-dnya-skazhe-istoriya-do-130-richchya-patriarha-josyfa-slipogo/> (дата звернення 10 травня 2023 р.).
9. Пам'ятаймо: Кардинал Йосип Сліпий – видатний український церковний і громадський діяч, Патріарх Української Греко-Католицької церкви, вчений і

богослов. URL. <https://drohobych-rada.gov.ua/urochystosti-z-nagody-99-yi-richnytsi-stvorenniya-zunr-ta-prezentatsiyi-knygy-p-gushovatogo-m-shalaty-spivanyk-upa-fotozvit/> (дата звернення 10 травня 2023 р.).

10. Терещук Галина. 17 лютого минає 130 років від дня народження митрополита, кардинала Йосифа Сліпого URL. Pf , (дата звернення 19 квітня 2025 р.).

УДК 342.7

**Долгоєр В. Г.**

*аспірантка кафедри права та правоохоронної діяльності,  
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира  
Винниченка, адвокатка, юристка та спеціалістка з адвокації напрямку  
правозахисту БО БФ "СХІД-СОС", членкиня Центру трудового права та  
соціального забезпечення ВША НААУ, членкиня Комітету з питань  
гендерної політики НААУ*

### **Адміністративно-правові засади гендерного врядування в Україні**

Гендерне врядування становить одну з ключових категорій сучасного публічного управління, що визначає рівень інтеграції принципу рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у всі стадії ухвалення рішень. На міжнародному рівні імперативи такого підходу закріплено в Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), Пекінській платформі дій та Європейській хартії рівності жінок і чоловіків у місцевому житті. У контексті українського законодавства відповідні положення втілено в Конституції України, Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Кодексі законів про працю та відповідних нормативно-правових актах.

Згідно з підходами, викладеними у "Гендерно орієнтованому врядуванні. Практичному посібнику", поняття гендерного врядування охоплює створення інституційних умов для врахування гендерної проблематики у стратегічному плануванні, бюджетному процесі, кадровій політиці, а також у процедурі моніторингу та оцінювання результатів політики [3].

Науковці дійшли висновку, що важливою передумовою ефективного гендерного врядування є існування чіткої ієрархії відповідальних суб'єктів та прозорих процедур ухвалення рішень на всіх рівнях — від місцевого самоврядування до центральних органів виконавчої влади. Як зазначено у джерелі [4], в умовах децентралізації зростає роль місцевої влади у впровадженні інклюзивних політик, що передбачає потребу в посиленні фінансових і кадрових спроможностей органів самоврядування.

У науковій літературі підкреслюється, що застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі дозволяє забезпечити справедливий розподіл ресурсів між жінками і чоловіками, враховуючи специфіку їхніх потреб [3]. Водночас на практиці така реалізація стикається з низкою викликів: відсутністю єдиної методології, низьким рівнем підготовки